

ТАЛАНТ ПОМНОЖЕНИЙ НА ПРАЦЮ: ШТРИХИ ДО ТВОРЧОГО ПОРТРЕТА ВИДАТНОЇ БАНДУРИСТКИ ЛЮДМИЛИ ПОСІКІРИ

Management. Innovations. No. 2, Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2010_2_38 [in Ukrainian].

6. Skvarok, M. Yu. (2015). Model profesiinoi pidgotovky maibutnikh inzheneriv-pedagogiv do proektuvannia odiagu zasobamy informaziinykh tekhnologii [Model of professional training of future engineers-teachers for the design of clothing by means of information technology]. *Collection of scientific works of Uman State Pedagogical University named after Pavlo Tychyna*. Uman: FOP Zhovtyi O.O. vol. 1, pp. 324–331. [in Ukrainian].

7. Solytk, O. O. (2003). Formuvannia konseptualnoi modeli profesiinoi diialnosti vykladacha fizychnogo vykhovannia vyshchogo navchalnogo zakladu [Formation of a conceptual model of professional activity of a teacher of physical education at a higher educational establishment]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv, 21 p. [in Ukrainian].

8. Ortynskyi, V. A. (2009). *Pedagogika vushchoi shkoly* [Pedagogy of high school]. Kyiv, Vyshcha shkola, 470 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 02.07.2018

УДК 78.071(092)

DOI:

Оксана Бобечко, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри народних музичних інструментів та вокалу Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
Юліана Мярковська, студентка магістратури Інституту музичного мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ТАЛАНТ ПОМНОЖЕНИЙ НА ПРАЦЮ: ШТРИХИ ДО ТВОРЧОГО ПОРТРЕТА ВИДАТНОЇ БАНДУРИСТКИ ЛЮДМИЛИ ПОСІКІРИ

Статтю присвячено висвітленню життєвого та творчого шляху видатної бандуристки, народної артистки України, професора Людмили Посікіри в контексті розвитку загально-національної культури українського народу в сучасних умовах. Проаналізовано концертно-виконавську діяльність мисткині та виявлено її визначальні риси. Особливу увагу в розвідці приділено її плідній праці на педагогічній ниві. Розглянуто громадську та просвітницьку діяльність бандуристки, а також її здобутки в навчально-методичній роботі.

Ключові слова: Людмила Посікіра; бандуристка; співачка; мисткиня; бандурне мистецтво; епічний репертуар.

Літ. II.

Oksana Bobechko, Ph.D. (Art Studies), Associate Professor of the Folk Musical Instruments and Vocal Department Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
Yuliana Myarkovska, Master Student at the Institute of Musical Art Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

TALENT MULTIPLIED BY LABOR: STROKES TO THE CREATIVE PORTRAIT OF AN OUTSTANDING BANDURIST LYUDMYLA POSIKIRA

The article is devoted to the coverage of the life and creative path of the outstanding bandurist, People's Artist of Ukraine, Professor Lyudmyla Posikira in the context of solving the urgent issues of preservation and further development of the performance on folk musical instruments as an integral part of the national culture of the Ukrainian people in the modern conditions. The concert and performance activity of the artist and one's defying features are revealed. The performer's repertoire of the artist is examined and its dominant genres are determined, namely, epic and lyric and dramatic works: Ukrainian folk historical dumas "About the Cossack Bandura", "Storm on the Black Sea"; the author's works "Crying Yaroslavna" (on the composition of T. Shevchenko, music by F. Kucherenko), "The Duma about the Cossack Graves" (A. Kos-Anatolsky); solospivs "When you hear at night" (D. Sichynskiy to the words of I. Franko), "Do not forget the young days" (music by M. Lysenko) and others. The most significant concerts from the creative bandurist's performances are analyzed. Particular attention is paid to the fruitful work in the pedagogical field, the best bandurist students who are active participants in the artistic life of Ukraine, and also represent our country far beyond its borders are mentioned in the article. The public and educational work of the bandurist, its achievements in teaching and methodical work are considered, namely: the creation of a concert and pedagogical repertoire for bandura players, which is represented by the teaching aids – "Pedagogical repertoire of the bandura-singer: a manual" and "The bird was singing: a collection of vocal works

accompanied by bandura for students of elementary arts schools". As a result, the most comprehensive artistic image of the outstanding bandurist L. Posikira is presented, which at the highest level represents the modern bandura art.

Keywords: *Lyudmyla Posikira; bandurist; a singer; a teacher; the art of bandura; epic repertoire.*

Постановка проблеми. Багатогранна діяльність жінок України була і залишається одним із могутніх чинників культурно-історичного розвитку держави. Українське жіноцтво впевнено доводить культурну самобутність свого народу, надаючи великого значення формуванню національної свідомості шляхом самовиявлення у культурно-мистецькій, науковій та інших сферах.

Сучасні жінки-бандуристки, зламавши стереотип жіночого бандурного виконавця, творять власну інтерпретаційну манеру, розвивають національну традицію гри на інструменті і водночас демонструють її академічний потенціал. Вони займаються виконавською, педагогічною, композиторською та науково-методичною діяльністю, спонукаючи до пропаганди бандурного мистецтва у всіх його проявах. У цьому контексті, знаковою є постать відомої української бандуристки Людмили Посікіри, яка присвятила своє життя популяризації українського національного інструмента та кобзарства в цілому, піднімаючи своєю діяльністю статус жінки на новий щабель в суспільному та культурному житті держави.

Мета статті полягає у висвітленні творчо-виконавської та педагогічної діяльності Л. Посікіри в контексті вирішення актуальних питань збереження і подальшого розвитку виконавства на народних музичних інструментах, як невід'ємного елемента загальнонаціональної культури українського народу в сучасних умовах.

Огляд останніх досліджень і публікацій. У руслі сучасного культуротворення плідний мистецький доробок непересічної виконавиці Л. Посікіри, без якої важко уявити бандурне мистецтво сьогодення, спонукає пильніше глянути на її творчість. Аналізу професійної та концертно-виконавської діяльності мисткині присвячені наукові розвідки Л. Кияновської [4; 5], А. Сфіменко [2], О. Бобечко [1], а також ряд статей в періодичних виданнях авторства О. Назаренко [7], Н. Стефурак [11].

Виклад основного матеріалу. Серед відомих широкому загалу сучасних бандуристок, які своєю щоденною копіткою працею забезпечують розвиток бандурного мистецтва, прилучаючись до формування освітнього та культурно-мистецького середовища України, вирізняється постать української бандуристки та співачки, народної артистки України, завідуючої кафедри народних інструментів, знаного педагога,

професора Львівської національної музичної академії ім. М. Лисенка – Людмили Кузьмівни Посікіри (Яницької). Неординарна мистецька та людська особистість мисткині давно стала знаковим явищем в історії бандурного мистецтва: “Людмила Посікіра – це справді непересічне явище в історії українського виконавства, не лише в сфері народно-інструментальній, але й загалом. Вона належить до кола тих бандуристок і бандуристів, які зуміли піднести старовинний національний, начебто вузько етнографічний інструмент, на рівень загальноєвропейських культурних надбань... вона виділилась не лише чудовим голосом, майстерністю та вдумливістю, але й певними особливими рисами, які дозволяють шанувальникам мистецтва одразу впізнати її неповторну манеру” [4, 316].

Людмила Посікіра (Яницька), народилася 16 червня 1952 року в селі Топча Корецького району, що на Рівненщині. Маленька Людмила та її старший брат Йосип виховувалися в родині, де плекалася любов до всього прекрасного. Вирішальний вплив на долю дівчини мав старший брат, який, будучи бандуристом, прищепив їй любов до цього інструмента й став першим учителем. Все це сприяло успішному навчанню Людмили у Перемишлянській дитячій музичній школі (1967 – 1969) в класі педагога Йосипа Яницького та Львівському музичному училищі (1969 – 1972) у класі відомого викладача, професора В.Є. Герасименка, основоположника львівської академічної школи кобзарського мистецтва. Саме його школа, за визначенням відомого кобзарознавця Б. Жеплинського, представляє: “сценічно-академічний напрям розвитку кобзарського мистецтва” [3, 69]. Поряд з навчанням у В. Герасименка вона опанувала ази вокальної майстерності у класі вокалу Валентини Романовської. 1972 року талановита бандуристка вступила до Львівської державної консерваторії ім. М. Лисенка, продовжуючи навчання у В. Герасименка. Навчаючись у вузі, ретельно здобувала знання та вдосконалювала фахову майстерність, пройшла “добру школу та опанувала високе ремесло”. Іntenсивний розвиток особистості бандуристки допомагав цілеспрямовано йти до мистецьких вершин, накопичуючи досвід, щоб уже згодом передати його своїм учням.

Результат копіткої праці – тонкий художній смак, сценічний досвід, та цілком сформована музично-виконавська естетика Л. Посікіри – не залишилися непоміченими. Як кращу студентку,

її залишили на кафедрі народних інструментів викладачем класу бандури. Однак, глибоке усвідомлення, що виконавська творчість бандуриста це – майстерне поєднання досконалого володіння інструментом та голосом, спонукало її до повторного вступу до консерваторії, проте вже на вокальний факультет. У класі доцента М. Хмельницької оксамитовий голос бандуристки отримав вокальну довершеність та неперевершене тембральне забарвлення. Як наслідок, Л. Посікіра здобула високу виконавську майстерність та диплом оперної і концертно-камерної співачки.

По-різному складається доля митців “двох професій”: переважно один напрямок творчої діяльності стає домінуючим, відсуває інший на другий план. У випадку Л. Посікіри інструментальне виконавство та оперний голос співіснують напроцуд гармонійно, адже: “отой “кобзарський” епічно-імпровізаційний первень в її виконавській манері, що так гармонійно поєднується з засадами оперного артистизму, з глибинною задушевною ліричністю камерно-концертної співачки, і водночас з раціональною здібністю чітко і продумано вибудовувати форму і складають сутність художнього феномену, який фактично і офіційно називається “бандуристка і співачка Людмила Посікіра...” [5, 49].

Обравши стиль життя, спрямований на безперервний процес художньої популяризації бандурного виконавства, Л. Посікіра веде активну творчу діяльність як співачка-бандуристка, пропагуючи кобзарське мистецтво в Україні та за кордоном. Географії гастролей артистки міг би позаздрити не один визнаний виконавець: США, Канада, Чехословаччина, Польща, Мексика, Німеччина, Італія, Росія. Вона – лауреат республіканського (Київ, 1977, II премія) та всесоюзного (Черкаси, 1978, I премія) конкурсів, постійно бере участь у кобзарських фестивалях, мистецьких дійствах та концертах, присвячених знаменним подіям в історії України. Виступи в Києві, Дніпропетровську, Рівному, Вінниці, Луцьку, Львові, Івано-Франківську, Тернополі, Дрогобичі та багатьох інших містах держави проходять з великим успіхом та надовго залишаються в пам'яті слухачів. Л. Посікіра – активна учасниця просвітницького та концертного життя Галичини загалом, та Львова, зокрема. 2001 року – представляла Львівщину у звітному концерті майстрів мистецьких та художніх колективів Львівської області, який проходив у столичному палаці “Україна”.

19 вересня 2012 року у концертному залі Львівської обласної філармонії ім. С. Людкевича

відбувся ювілейний концерт народної артистки. Вступне слово про бандуристку виголосила професор, сьогодні доктор мистецтвознавства В. Дугчак. Під час концерту глядачі мали змогу насолодитися високопрофесійним та натхненно-емоційним виступом артистки. Концертну програму вечора склали як відомі твори, так і нові композиції. Поряд з ювіляркою в концерті брали участь її кращі учні та випускники. Ювілейний вечір Л. Посікіри пройшов на високому фаховому рівні та знайшов позитивні відгуки серед численних поціновувачів творчості бандуристки. Особливо плідними на концертну діяльність для народної артистки стали 2017–18 роки. Виступи у Києві, Львові, Івано-Франківську, Луцьку, Рівному, Острозі, Дрогобичі та інших містах України з програмою під назвою “Наша дума, наша пісня не вмре, не загине...”, в черговий раз викликали в шанувальників бандурного мистецтва шквал позитивних емоцій та почуття захоплення виконавською майстерністю Л. Посікіри. Наповнена епічними творами, а також українськими народними та авторськими піснями лірико-патріотичного спрямування концертна програма видатної бандуристки, занурила слухачів в історію нашого народу та відіграла важливу роль у збереженні та популяризації бандурного виконавства. “Я щаслива, що змогла презентувати свою творчість молоді, яка має великий інтерес... Приємно, що молодь слухає і знає, що наша пісня є” [6], зауважила народна артистка України.

Знаковим для Л. Посікіри став концерт у стінах рідної Альма Матер, який відбувся 31 травня 2018 року. “Шевченкове слово, втілене у музиці, пронизлива інтонація, що концентрує мудрість і інтелект, біль і надію українського генія, “Кобзар” – суть філософсько-естетичного усвідомлення природи і духу нації – все це єдиним енергетичним струмом пронизувало вінок народних і авторських пісень у виконанні народної артистки України” [2], читаємо слова професора А. Єфименко, написані під великим враженням від виступу співачки. Після згаданого концерту, у заключному слові Ректора ВНЗ народного артиста України, професора І. Пилатюка, поряд зі словами вдячності, підтримки та вшанування її творчості, була озвучена пропозиція номінувати видатну бандуристку на Національну премію України імені Тараса Шевченка – найвищу в державі творчу відзнаку за вагомий внесок у розвиток культури та мистецтва.

Залишаючись яскравим прикладом для наслідування, Л. Посікіра впродовж сорока років, веде активну концертну діяльність,

визначальними рисами якої є високопрофесійність та перманентність. Основою її творчо-виконавської практики, яка спрямована на утвердження і розвиток кращих національних традицій бандурного мистецтва, стали неперевершена виконавська майстерність, досконале володіння інструментом та потужним голосом (лірико-драматичне сопрано), емоційна та енергетична виразовість, а також тонке інтерпретування виконуваних творів.

Праця народної артистки на мистецькій ниві гідно поцінована. Неодноразово вона отримувала різноманітні нагороди Міністерства культури України, а також схвальну оцінку рецензентів та вдячних шанувальників. Численні позитивні відгуки у пресі про виконавську діяльність, яка, безумовно, займає вагоме місце в творчому житті. Л. Посікіри, свідчать про високий професіоналізм та майстерність бандуристки: "...кожен її вихід на сцену перетворюється у справжній спектакль. Змінюючи один одного, перед нами пройшли герої монотеатру Людмили Посікіри: ніжно співає синові колискову мати, стражденно промовляє відомий герой поеми Шевченка Невольник, плаче, тужить Ярославна" [7]. Рецензенти відзначають яскравий емоційний спектр співу і гри бандуристки: "...Повноводною рікою ллеться красивий голос: то жартує, то ридає бандура... пристрасно-схвильовано розповідає Людмила Посікіра про печальну і славу долю України..." [11].

Виконання артисткою твору будь-якого жанру приваблює справжньою майстерністю, музикальністю та відмінним інструменталізмом. "Її гра відзначається вдумливістю, уникненням показової зовнішньої ефектності. Повний глибокий звук, уміння видобувати з бандури найрізноманітніші барви тембру, завжди відповідні до змісту, характеру, стилю виконуваних творів, – ось ці риси виконавства, які викликають високу оцінку музикантів і захоплення публіки" [1, 45]. Кожен твір в інтерпретації Л. Посікіри – ніби міні-спектакль, музично-театральна постановка з власним повноцінним сюжетом, оригінальними звуковими декораціями, завдяки чому формується враження "...що ти присутній на виставі надзвичайного театру, народженого багатовіковою фольклорною і професійною традицією української духовності" [4, 317]. Вона майстерно володіє безліччю тембрових відтінків звучання, а також імпровізаційною манерою виконання, іншими характерними рисами, що походять від традицій народних співців, але переосмислених на високому професійному та академічному рівні.

У творчому доробку Л. Посікіри, який налічує

понад 150 концертних номерів, кожен з яких дбайливо вибраний і пережитий артисткою, думи посідають важливе місце. Потрібно зауважити, що завдяки харизматичному, вольовому та драматургічно-продуманому виконанню епічних творів, видатна бандуристка зуміла зламати усталений стереотип про те, що думи не властивий для жіночого виконання жанру. Однією з прикметних рис її мистецької особистості стало "бліскуче виконання епічних дум, цього унікального породження українського козацького бароко..." [5, 48]. І це не випадково, адже наявність епічних творів у творчому доробку кожного виконавця завжди була і залишається визнанням високої професійної майстерності митця. Українські народні історичні думи "Про козака-бандуриста", "Буря на Чорному морі", "Про Марусю Богуславку", а також авторські твори "Плач Ярославни" (за твором Т. Шевченка, музика Ф. Кучеренка), "Дума про козацькі могили" (А. Кос-Анатольського), дума "Корсунське поле" (К. Мяскова), балада "Під Берестечком" (Й. Яницького) – стали улюбленими творами артистки: "...мені хочеться, щоб жанр думи існував, щоб його слухали – бо стільки народних пісень, як на мене, жоден народ у світі не має. Думи – це перлина нашого етносу" [6], говорить бандуристка.

Майстерне виконання Л. Посікірою епічних творів вирізняється вмінням артистки знаходити нові відтінки не лише у виконавському, а й у драматургічному плані, що сприяє відродженню та осучасненню жанру.

Надзвичайно яскраво та переконливо звучать у її виконанні романси, українські народні пісні та інструментальні твори. Солоспіви "Як почуєш вночі" (Д. Січинського до слів І. Франка) "Не забудь юних днів" (музика М. Лисенка), "Розвійтеся з вітром" (музика Я. Степового до слів І. Франка), "Надії" (музика Я. Лопатинського, до слів Лесі Українки), "Верніться, сни мої" (О. Нижанківського до слів О. Бобикевича); українські народні пісні "Ти, голубе сизокрилий" (обробка Л. Менцинської), "Ой на гору козак воду носить" (обробка М. Лисенка), "Така її доля" (обробка В. Заремби) у виконанні Л. Посікіри стали, на рівні з думами, візитівкою репертуару артистки, якому притаманний найбільш широкий діапазон ідейно-образного розмаїття та емоцій, від інтимної лірики аж до драматичного, а подекуди й героїчного пафосу.

Яскрава виконавська манера артистки, якій притаманне власне оригінальне та цілісне музичне світобачення, яке вона майстерно втілює в музичних образах, приваблює сучасних

ТАЛАНТ ПОМНОЖЕНИЙ НА ПРАЦЮ: ШТРИХИ ДО ТВОРЧОГО ПОРТРЕТА ВИДАТНОЇ БАНДУРИСТКИ ЛЮДМИЛИ ПОСІКІРИ

українських композиторів. Саме для неї пишуть оригінальні твори та обробки українських народних пісень Іван Майчик, Йосип Яницький, Віктор Камінський, Мирослав Корчинський, та інші композитори.

Серед здобутків бандуристки є пам'ятні виступи на українському радіо та телебаченні. 1987 року вона виступила на Львівському телебаченні у музичному фільмі з сольною програмою тривалістю 30 хвилин, а 1989 року – записала платівку на фірмі “Мелодія”, до якої увійшло 13 творів, і в цьому ж році знялась у фільмі “Кобзарі” (Укртелефільм)¹. 2018 року світ побачив компакт-диск з красномовною назвою “Наша дума, наша пісня не вмре, не загине” (звукорежисер Богдан Кокотайло), який наповнили популярні думи, авторські та українські народні пісні у виконанні народної артистки.

Варто відзначити, що Л. Посікіра зуміла успішно поєднати свою діяльність у царинах концертно-виконавського мистецтва та педагогіки. Тож, окремою сторінкою її творчої біографії є – педагогічна діяльність. Насамперед, слід наголосити, що завдяки її старанням у 1989 році був відновлений клас бандури у Львівській середній спеціалізованій музичній школі-інтернаті ім. С. Крушельницької, де вона працювала від 1989 до 2016 року. Нагадаємо, що вперше клас бандури тут був відкритий В. Герасименком в далеких 1960-х роках. Працюючи від 1977 року в музичній академії імені М. Лисенка, висококваліфікований та чуйний, поряд з тим,

вимогливий та принциповий педагог виховала понад 120 студентів-бандуристів, які є активними учасниками мистецького життя України, а також представляють нашу країну далеко за її межами. Атмосфера творчої активності, яка повсякчас панує на уроках Л. Посікіри, допомагає педагогу розкривати творчий потенціал та унікальні музичні здібності студентів, а також передавати їм всі свої знання та вміння².

Можна з упевненістю сказати, що продовжуючи справу В. Герасименка, визнаний педагог зробила вагомий внесок у становлення професійної бандурної освіти та зуміла виробити власну методику викладання на бандурі, яка базується на узагальненні її багатолітнього методичного та педагогічного досвіду. Завдяки педагогічній діяльності професора Л. Посікіри, бандура як національний інструмент посіла гідне місце в професійно-академічному мистецтві.

Відзначимо, що важливе місце у творчому доробку професора займає створення концертного та педагогічного репертуару бандуристів. Її перекладення, аранжування інструментальних та вокально-інструментальних творів збагатили репертуар виконавців. У фондах бібліотеки ЛДМА імені М. Лисенка зберігається понад 100 акомпанементів та низка інструментальних творів, перекладених для бандури Л. Посікірою, а також ряд нотних видань в упорядкуванні мисткині.

2006 року педагог видала навчальний посібник під назвою “Педагогічний репертуар бандуриста-співака” [8]. Основу видання склали найбільш

¹В переліку творів, які бандуристка записала на телебаченні і радіо, знаходимо: “Думу Невольника” з поеми Т. Шевченка, “Сліпий” на музику Ф. Глушка, солоспів Д. Січинського на слова І. Франка “Як почуєш вночі”, численні народні пісні.

²Сьогодні багато з них працюють у різноманітних мистецьких закладах в Україні та за кордоном. Серед яскравих особистостей, які сформувались у класі Л. Посікіри, народна артистка України Наталя Шелепницька, заслужена артистка України Надія Хома; заслужені діячі мистецтв України Тетяна Цвентях та Ірина Дмитрук; солістка віденської опери Наталя Степаняк, лауреати та дипломанти Республіканських, Міжнародних конкурсів бандуристів: Алла Ланова, Любов Олендій. Серед випускників також варто виділити: Наталю Ковальову – лауреата Міжнародного конкурсу (Хмельницький, 1995 рік, III премія) та Міжнародного конкурсу виконавців на народних інструментах імені Гната Хоткевича (Харків, 1998 рік, I премія), нині солістку Дюссельдорфської опери (Німеччина); дипломанта Міжнародного конкурсу імені Гната Хоткевича (Харків, 2001) та лауреата Національного конкурсу імені Г. Китастого (Київ, 2002, II премія) – Олену Кушнір; Іванну Клубу – лауреата Міжнародного конкурсу імені Гната Хоткевича (Харків, 2004, I премія); Ірину Рудзік – лауреата Міжнародного конкурсу (Москва, 2004, I премія); Наталію Ведмедюк – (дипломантку IV Міжнародного конкурсу виконавців на українських народних інструментах ім. Гната Хоткевича (Харків, 2007, диплом); Ірину Варварик – лауреата II-го Міжнародного конкурсу кобзарського мистецтва імені Григорія Китастого (Київ, 2006, II премія); Тараса Кузьмича – лауреата II-го Міжнародного конкурсу кобзарського мистецтва імені Григорія Китастого (Київ, 2006, I премія); Валентину Галушко – лауреата II-го Міжнародного конкурсу кобзарського мистецтва імені Григорія Китастого (Київ, 2006, II премія); Вікторію Гамар – лауреата I Відкритого всеукраїнського конкурсу бандуристів імені Василя Герасименка (Львів, 2018, II премія); Романа Микитюка – лауреата I Відкритого всеукраїнського конкурсу бандуристів імені Василя Герасименка (Львів, 2018, I премія). Країці випускники Л. Посікіри займаються педагогічною діяльністю, зокрема у вищій школі клас бандури ведуть Мирослава Сточанська (м. Луцьк), Наталя Турко (Яницька) (м. Рівне), кандидати мистецтвознавства Марія Євгенівна (м. Тернопіль), Олена Ніколенко (Кушнір) (м. Львів), Оксана Бобченко (м. Дрогобич).

поширені серед бандуристів вокально-інструментальні жанри, а саме: думи³, романси, авторські та народні пісні⁴, – які майстерно аранжувала та впорядкувала Л. Посікіра. У збірнику містяться фахові методичні рекомендації професора до кожного запропонованого твору, котрі допомагають засвоєнню цих композицій не лише у виконавській, а й у педагогічній практиці. Відзначимо, що репертуарно-жанровий напрямок видання направлений на утвердження прикмет традиційного кобзарства й української музики загалом та має на меті не лише допомогу виконавцям у підборі виконавського і педагогічного репертуару, а й подальше утвердження бандури як зразка українського національного мистецтва.

Важливе місце тут відводиться українській народній пісні, яка прилучає співака до художнього скарбу народу та є базовим твором у репертуарі співака-бандуриста. Мелодійно-виразна і нескладна, зручна за своїм емоційним змістом, вона допомагає виконавцеві набути певних прийомів співу та досягнути значних успіхів у вокально-технічній справі. Серед народних пісень, вміщених у збірці, є яскраві приклади музичної культури українського народу, а саме: “Калино, калино” (обр. М. Колесси), “Ой ти, дівчино зарученая” (обр. С. Людкевича), “На вулиці скрипка грає” (обр. М. Красева), “Ой там на горі” (обр. Я. Ярославенка), “В кінці греблі” (обр. К. Скорохода) та ін.

Вокально-інструментальні композиції, представлені у збірці, охоплюють велику палітру почуттів та переживань людини, історичне минуле та сьогодення українського суспільства, примушують думати та співпереживати. З музичної точки зору, вони насичені цікавими та сучасними гармонічними зворотами з використанням багатоманітних технічних прийомів гри на інструменті (арпеджіато, гліссандо, тремоло, тремоляндо, харківський спосіб гри), багатим фактурним викладом та розлогою динамічною й агогічною шкалою. Твори, вміщені в збірнику, пройшли апробацію часом і їх

охоче застосовують бандуристи в педагогічній роботі та виконавській практиці.

Також 2006 року побачив світ збірник вокальних творів у супроводі бандури для учнів початкових мистецьких навчальних закладів під назвою “Щебетала пташечка” [9]. До цього видання увійшли різнохарактерні твори українських композиторів (Я. Степового, А. Кос-Анатольського, А. Філіпенка, І. Вимера, О. Білаша, Б. Фільц та ін.) та обробки народних пісень (Я. Степового, Л. Ревуцького, А. Єдлічки та ін.) в аранжуванні Л. Посікіри, котрі упорядник вмістила у два розділи за принципом поступового зростання технічних та вокальних труднощів. Розуміючи всю важливість вокального нотного матеріалу у становленні юних бандуристів-співаків, Л. Посікіра зауважує, що репертуар “повинен визначатися художньою цінністю творів, змістовністю поетичного тексту, красою мелодичної лінії, різними виразовими засобами та прийомами гри, а також відповідати не лише класу учня, але й, перш за все, рівню його вокальної і технічної підготовки” [10, 3]. Слід відмітити, що саме таким задекларованим Л. Посікірою принципам відповідають композиції, що знаходяться у збірці.

Об’ємною є також навчально-методична робота Л. Посікіри. Це програми з класу бандури та вокалу для музичних шкіл, училищ, ЗВО; ряд методичних рекомендацій з проблематики бандурного мистецтва; численні рецензії.

Багато уваги професор приділяє громадській та просвітницькій діяльності, в якій чітко проглядається національно-патріотична позиція мисткині. 6 червня 2017 року знана бандуристка очолила львівське обласне відділення Національної Спілки Кобзарів України, активним членом якого була впродовж десяти років. Як виконавиця й учасниця журі, мисткиня систематично бере участь у Міжнародних та Всеукраїнських фестивалях, конкурсах кобзарського мистецтва в Україні, а також за кордоном. Навесні 2018 року з ініціативи Л. Посікіри було започатковано та проведено Перший Відкритий Всеукраїнський конкурс

³Особливе місце в збірнику займають думи, серед яких старовинна автентична “Дума про Марусю Богуславку” (українська народна історична дума) та сучасні стилізовані авторські думи на історичну тематику “Козацькі могили” А. Кос-Анатольського, “Дума про Ігорів похід” – музика В. Камінського, переклад тексту І. Калинець та “Корсунське поле” – музика К. М’яскова до слів А. Малишка, які є актуальними зразками епічного жанру.

⁴Значну частку книжки складають романси, написані українськими композиторами Я. Лопатинським (“Давня весна” до слів Лесі Українки), Д. Січинським (“Бабине літо” до слів М. Гавалевича), О. Нижанківським (“Верніться, сні мої” до слів О. Бобикевича), М. Лисенком (“Якби мені, мамо, намисто”), В. Матюком (“Веснівка” до слів М. Шашкевича), Я. Степовим (“Гетьте, думи, ви хмари осінні”), К. Стеценком (“Дивлюсь я на ясні зорі”) в перекладі для бандури, а також авторські пісні “Елегія, Колискова”, “Жайвори”, “Ой на горі роман цвіте”, “Магуса”, створені нашими сучасниками П. Майбородою, О. Білашем, І. Кущплером, Я. Цегляром до слів М. Стельмаха, А. Малишка, Д. Чердніченка, Т. Шевченка, В. Григорака.

**ТАЛАНТ ПОМНОЖЕНИЙ НА ПРАЦЮ: ШТРИХИ ДО ТВОРЧОГО ПОРТРЕТА
ВИДАТНОЇ БАНДУРИСТКИ ЛЮДМИЛИ ПОСІКІРИ**

бандуристів імені Василя Герасименка, який відбувся в стінах Львівської національної музичної академії ім. М. Лисенка. Його метою стала популяризація виконавських шкіл академічного народно-інструментального мистецтва, виявлення та підвищення рівня професійної підготовки творчої молоді, узагальнення методики викладання спеціальних дисциплін, розповсюдження педагогічного досвіду, подальшого розвитку та пропаганди мистецтва гри на бандурі в Україні та зарубіжжі. Захід пройшов на високому організаційному та фаховому рівні та розкрив багато яскравих молодих імен з різних міст України (Львів, Київ, Одеса, Дніпро, Харків, Івано-Франківськ, Дрогобич та ін.) які, без сумніву, стануть майбутнім українського бандурного мистецтва.

Висновок. Підсумовуючи, потрібно відзначити, що титанічна творча праця видатної бандуристки Л. Посікіри в царині збереження та примноження української національної ідентичності має велике культурологічне значення. Її яскрава мистецька індивідуальність, артистична самопосвята, педагогічний талант та ерудиція репрезентують сучасний тип виконавиці на бандурі, яка вписала яскраву сторінку в історію бандурного мистецтва, зокрема, та української музичної культури, загалом. Глибоке почуття патріотизму та самовіддане служіння бандурі, додають життєвих сил та творчої наснаги мисткині, яка повсякчас обстоює всебічний розвиток самобутньої національно-патріотичної культури нашого народу. Яскрава представниця українського національного мистецтва та його берегиня вражає своїм творчим універсалізмом. Адже, крім продуктивної праці на педагогічній ниві, вона є неперевершеною виконавицею епічних та ліричних творів, яким притаманне глибинне розуміння національного стилю і відчуття духу сьогодення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бобечко О. Жінки-бандуристки: Творчий портрет Л. Посікіри / Оксана Бобечко (Шаманова) // Музикознавчі студії: наукові збірки Львівської державної музичної академії імені М. Лисенка. Вип. 11. – Вінниця: Нова книга, 2006. – С. 43–49.
2. Єфіменко А. Образи, думи і пісні української Берегині Людмили Посікіри [Електронний ресурс] / Аделіна Єфіменко // Режим доступу: <http://conservatory.lviv.ua/novyny-uk/obrazy-dumy-i-pisni-ukrajinskoji-berehyni-lyudmyly-posikiry/>
3. Жеплинський Б. Коротка історія кобзарства в Україні / Богдан Жеплинський. – Львів: Край. – 2000. – 196 с.
4. Кияновська Л. Людмила Кузьмівна Посікіра / Любов Кияновська // Давидов М. А. Історія виконавства

на народних інструментах (Українська академічна школа): [підруч.]. – вид. 2-ге, доп., випр. – Київ: НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2010. – С. 316–319.

5. Кияновська Л. Вершина її джерела / Любов Кияновська // Бандура (США). – 2000. – № 78. – С. 45–49.

6. Матолінець Н. Людмила Посікіра: “Дума – це жанр, який має лише наш народ” [Електронний ресурс] / Наталія Матолінець // Режим доступу: <http://gazeta.lviv.ua/2017/11/17/lyudmila-posikira-duma-ce-zhanr-yakij-maye-lishe-nash-narod/>

7. Назаренко О. Мажорний лад травневої октави / О. Назаренко // Молода Галичина. – 2003. – 24 травня.

8. Посікіра Л. Педагогічний репертуар бандуриста-співака: навчальний посібник / Людмила Кузьмівна Посікіра. – Дрогобич: Посвіт, 2006. – 160 с.

9. Посікіра Л. Щебетала пташечка: збірка вокальних творів у супроводі бандури для учнів початкових мистецьких навчальних закладів [ноти] / Л. К. Посікіра. – Дрогобич: Посвіт, 2006. – 52 с.

10. Посікіра Л. Передмова / Л. Посікіра // Щебетала пташечка: збірка вокальних творів у супроводі бандури для учнів початкових мистецьких навчальних закладів / [упоряд. Л. К. Посікіра]. – Дрогобич: Посвіт, 2006. – С. 3.

11. Стефурак Н. Чарівний передзвін бандури / Н. Стефурак // Молода Галичина. – 2004. – 2 березня.

REFERENCES

1. Bobechko, O. (2006). *Zhinki-banduristki: Tvorchij portret L. Posikiri* [Bandurist women: Creative portrait by L. Posikiri]. Music studies studios: scientific collections of the Lviv State Music Academy named after M. Lysenko. Vol. 11. Vinnicya: Nova kniha, pp. 43–49. [in Ukrainian].
2. Yefimenko, A. *Obrazy, dumy i pisni ukrajinskoji Beregini Lyudmily Posikiri* [Images, dumas and songs of Ukrainian Beregina Lyudmila Posikiri]. [Electronic resource]. Available at: <http://conservatory.lviv.ua/novyny-uk/obrazy-dumy-i-pisni-ukrajinskoji-berehyni-lyudmyly-posikiry/> [in Ukrainian].
3. Zheplinskij, B. (2000). *Korotka istoriya kobzarstva v Ukrayini* [A Brief History of Kobza in Ukraine]. Lviv: Kraj, 196 p. [in Ukrainian].
4. Kiyonovska, L. (2010). *Lyudmila Kuzmivna Posikira* [Lyudmila Kuzmivna Posikira]. Davidov M. A. History of Folk Instruments (Ukrainian Academic School), vol.2. Kiyiv: NMAU im. P.I. Chajkovskogo, pp. 316–319. [in Ukrainian].
5. Kiyonovska, L. (2000). *Vershina yiyi dzhherela* [Top of its source]. Bandura (SShA), no. 78. pp. 45–49. [in Ukrainian].
6. Matolynec, N. (2017). *Lyudmila Posikira: “Duma – ce zhanr, yakij maye lishe nash narod”* [Lyudmila Posikira: “Duma is a genre that has only our people”]. [Electronic resource]. Available at: <http://gazeta.lviv.ua/2017/11/17/lyudmila-posikira-duma-ce-zhanr-yakij-maye-lishe-nash-narod/> [in Ukrainian].
7. Nazarenko, O. *Mazhornij lad travnevoyi oktavi* [Major system of May octave]. *Moloda Galichina*, 24 travnya. [in Ukrainian].
8. Posikira, L. (2006). *Pedagogichnij repertuar bandurista-spivaka: navchalnij posibnik* [Pedagogical

**РЕАЛІЗАЦІЯ АДАПТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ФОРМУВАННІ
АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МОРЯКІВ**

Repertoire of Bandura-Singer: A Textbook]. Drogobych: Posvit, 160 p. [in Ukrainian].

9. Posikira, L. (2006). *Shebetala ptashechka: zbirka vokalnih tvoriv u suprovodi banduri dlya uchniv pochatkovih misteckih navchalnih zakladiv* [The bird broke: a collection of vocal works accompanied by bandura for students of elementary art schools]. Drogobych: Posvit, 52 p. [in Ukrainian].

10. Posikira, L. (2006). Peredmovna [Preface]. *The bird twittered: a collection of vocal works accompanied by bandura for students of elementary art schools*. Drogobych: Posvit, p. 3. [in Ukrainian].

11. Stefurak, N. (2004). Charivnij peredzvin banduri [Charming ringing bandura]. *Moloda Galichina, 2 bereznya*. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 06.08.2018

УДК 370+378.14:656.61.052

DOI:

Сергій Волошинов, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри інноваційних технологій та технічних засобів судноводіння
Херсонської державної морської академії

**РЕАЛІЗАЦІЯ АДАПТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ФОРМУВАННІ
АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МОРЯКІВ**

У статті проведено аналіз засад використання MLS MOODLE як інструментарію реалізації адаптивної навчальної технології при формуванні англomовної компетентності майбутніх моряків. Описані компоненти (мотиваційно-діяльнісний, програмно-цільовий, інформаційно-діяльнісний, комунікаційний, контрольно-оцінювальний та технологічний) та запропонована модель дистанційного курсу. Зазначено, що адаптивне середовище навчального курсу дозволяє підібрати навчальний контент, завдання, критерії аналізу у процесі навчання. Вони не є статичними та можуть бути змінені відповідно до індивідуальних особливостей студентів.

Ключові слова: компетентнісний підхід; адаптивні технології; MOODLE; майбутні моряки; англomовна компетентність; дистанційний курс.

Рис. 1. Літ. 5.

Serhiy Voloshynov, Ph.D.(Pedagogy), Associate Professor of the
Innovative Technologies and Technical Means of Navigation Department
Kherson State Maritime Academy

**IMPLEMENTATION OF ADAPTIVE LEARNING TECHNOLOGY
IN THE FORMATION OF THE ENGLISH COMPETENCE OF FUTURE SEAMEN**

Modern trends of the development of professional marine education require the individualization of the educational process, which is the development of pedagogical adaptive learning technologies. The article analyzes the principles of using MLS MOODLE as a tool for the implementation of adaptive learning technology in shaping the English competence of future seamen. It is noted that the adaptive environment of the training course allows choosing the educational content, tasks, and criteria of analysis in the process of learning. They are not static and can be changed according to the individual characteristics of the students. The described components (motivational-activity, program-target, informative-activity, communication, control-assessment and technological) and the proposed model of the distance course "English language" are presented. The course contains the following information resources: web pages, e-books, directories, links, files, presentations. The features of the tutor's activity in the distance course, which has an opportunity to update the training materials, to check the control tasks, to provide the students with the necessary information, to control the process of training, is described in the course. The students enrolled in the course can use all teaching materials (including lecture materials) for self-study and communication (forum, chat, messaging). The course structuring is carried out by division of topics in the methodological complex. A gradual system of knowledge, skills and abilities of each module, consisting of Review activities, Stop and Check and Progress test, included in the assessment system, has been developed. The adaptive environment of the training course allows you to select the training content, the tasks, and the criteria for analysis in the learning process. They are not static and can be changed according to the individual characteristics of the students. The formation of English competence based on the distance learning course in the Moodle system, which includes adaptive learning technologies, ensures the democratization of the educational process of its subjects and broadens the range of foreign language communication.

Keywords: a competency approach; an adaptive learning technology; MOODLE; English competence, a distance course.

Постановка проблеми. Перехід до інформаційного суспільства, розширення видів діяльності людини зумовлює

пошук інноваційних форм організації навчального процесу. Сучасний морський транспорт постійно поповнюється новими суднами, у яких втілено